

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/686/2014
Identifikačné číslo spisu:	2210220257
Dátum vydania rozhodnutia:	23.06.2016
Meno a priezvisko:	JUDr. Lubor Šebo
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2016:2210220257.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkýň: 1/ P. E., bytom B., 2/ O. E., bytom B., obe zastúpené JUDr. Evou Bubniakovou, advokátkou so sídlom v Dunajskej Strede, Krížna 8, proti žalovaným: 1/ O. K., bytom I., 2/ A. K., bytom I., 3/ B. K., bytom I., žalované v 2. a 3. rade zastúpené advokátskou kanceláriou Michal Kohn, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Ivana Bukovčana 15, IČO: 47 252 375, o určenie neplatnosti vydedenia, vedenej na Okresnom súde Dunajská Streda pod sp. zn. 11 C 105/2010, o dovolaní žalovaných proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 28. októbra 2013 sp. zn. 23 Co 420/2012, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Trnave z 28. októbra 2013 sp. zn. 23 Co 420/2012 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

Okresný súd Dunajská Streda (ďalej aj „súd prvého stupňa“) rozsudkom zo 4. septembra 2012 č. k. 11 C 105/2010-93 určil, že dôvody vydedenia žalobkýň ich otcom W. E., zosnulým XX.X.XXXX, uvedené v listine o vydedení zo dňa 15.2.2008, napísané na Notárskom úrade Mgr. Alexandra Csalu v Dunajskej Strede vo forme Notárskej zápisnice č. N 22/2008, Nz 6502/2008, NCRls 6457/2008, NCRza 945/2008, nie sú dané. O trovách konania rozhodol tak, že právnu predchodkyňu žalovaných (U. K.) zaviazal zaplatiť žalobkyniam náhradu trov konania za súdny poplatok za návrh 99,50 €, za právne zastúpenie ich právnej zástupkyne 867,64 €, všetko do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Rozhodnutie vo veci samej odôvodnil tým, že nie je daný dôvod vydedenia podľa § 469a ods. 1 písm. a/ Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“), keďže vzťah žalobkýň s poručiteľom bol narušený už od ich detstva alkoholizmom a nezáujmom poručiteľa, teda nie vzťah žalobkýň s poručiteľom, ale vzťah poručiteľa s nimi bol v rozpore s dobrými mravmi. Rovnako nie je daný ani dôvod vydedenia podľa § 469a ods. 1 písm. b/ OZ, pretože nezáujem žalobkýň bol v značnej miere vyvolaný samotným poručiteľom, ktorý sa voči nim ako svojim potomkom správal z dôvodov vyššie uvedených v rozpore s dobrými mravmi. Ich situácia, ktorú nezavinili, nemôže byť nepriaznivejšia v porovnaní so situáciou poručiteľa, ktorý dlhodobo o ne nestál, bral ich existenciu len na vedomie. Z uvedených dôvodov žalobe vyhovel. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O.s.p.“).

Krajský súd v Trnave (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie právnej predchodkyne žalovaných rozsudkom z 28. októbra 2013 sp. zn. 23 Co 420/2012 napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil ako vecne správny (§ 219 ods. 1 O.s.p.); žalobkyniam priznal náhradu trov odvolacieho konania. Zhodne so súdom prvého stupňa dospel k záveru, že o neprejavenie opravdivého záujmu o poručiť s a nejedná v prípade, a k nezáujem žalobkyní, jeho dcér, bol v značnej miere vyvolaný samotným poručiťom. Ten od ich detstva dcéry ignoroval, nestaral sa o ich vývoj, nesledoval ich prospech v škole, školské či mimoškolské aktivity, potreby a záujmy v dospelosti. Ich materiálne zabezpečenie odovzdaním zárobku či peňazí z „fušky“ matke nie je starostlivosťou komplexnou. Medzi otcom a dcérami nikdy nevznikol citovo naplnený vzťah, ktorý treba už od narodenia zveľaďovať a zdokonaľovať. Nezáujem otca logicky navodil nezáujem dcér. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 224 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 142 ods. 1 O.s.p.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala právna predchodkyňa žalovaných (U. K.) v celom rozsahu dovolanie z dôvodu, že jej bola postupom súdov nižších stupňov odňatá možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. (poznámka dovolacieho súdu: v zmysle Občianskeho súdneho poriadku v znení účinnom od 1. januára 2015 ide o ustanovenie § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.; v ďalšom sa pod „O.s.p.“ rozumie Občiansky súdny poriadok v platnom znení) v spojení s § 241 ods. 2 písm. a/ až c/ O.s.p. Odňatie možnosti konať pred súdom videla v tom, že jej nebolo dané súdom prvého stupňa riadne poučenie v zmysle § 120 ods. 4 O.s.p., odvolací súd odmietol pripustiť nové, ňou navrhované dôkazy, na druhej strane prihliadal na žalobkyniami novo predložené dôkazy. Namietala, že jej nebolo doručené vyjadrenie žalobkyní k odvolaniu proti rozsudku súdu prvého stupňa, čím jej bolo znemožnené vyjadriť sa k novému dôkazu predloženému žalobkyniami až v tomto vyjadrení k odvolaniu. Uviedla, že dovolaním napadnutý rozsudok a tiež rozsudok súdu prvého stupňa trpia závažnými vadami odôvodnenia takej intenzity, že ich dôsledkom je porušenie práva právnej predchodkyne žalovaných na súdnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy SR, čo zakladá vadu rozhodnutia a teda aj prípustnosť dovolania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. Nesprávne zhodnotenie dokazovania odvolacím súdom sa prejavilo v jeho nesprávnom a neodôvodnenom rozhodnutí, predstavuje inú vadu konania, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.). Právne posúdenie veci odvolacím súdom odporuje účelu a zmyslu právnej normy a nesie zjavné znaky svojvôle a arbitrárnosti (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Z týchto dôvodov právna predchodkyňa žalovaných navrhla zrušiť rozsudok odvolacieho aj prvostupňového súdu.

Žalobkyne s a v o vyjadrení k dovolaniu stotožnili s napadnutým rozhodnutím; dovolanie právnej predchodkyne žalovaných žiadali zamietnuť a zaviazat ju na náhradu trov dovolacieho konania.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) za splnenia podmienky vyplývajúcej z § 241 ods. 1 O.s.p. bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) skúmal najskôr, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť dovolaním a dospel k záveru, že rozsudok odvolacieho súdu treba zrušiť.

Podľa ustanovenia § 236 ods. 1 O.s.p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Podmienky prípustnosti dovolania proti rozsudku odvolacieho súdu sú upravené v ustanoveniach § 237 a § 238 O.s.p.

Prípustnosť dovolania v predmetnej veci podľa § 238 O.s.p. neprichádza do úvahy. Nejde totiž o zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu vo veci samej, ani o rozsudok, v ktorom by sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci, pretože dovolací súd v tejto veci ešte právny názor nevyslovil. Rovnako nejde o rozsudok, vo výroku ktorého by odvolací súd vyslovil prípustnosť dovolania, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, ani o rozsudok, ktorým by bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 O.s.p.

Podané dovolanie by vzhľadom na vyššie uvedené bolo procesne prípustné, len ak v konaní, v ktorom bol vydaný napadnutý rozsudok, došlo k procesnej vade uvedenej v ustanovení § 237 ods. 1 O.s.p. Povinnosť skúmať, či v konaní nedošlo k niektorej z nich vyplýva pre dovolací súd z § 242 ods. 1 O.s.p. Dovolací súd sa z tohto dôvodu neobmedzil len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 238 O.s.p., ale sa zaoberal tiež otázkou, či v konaní nedošlo k procesnej vade v zmysle § 237 ods. 1 O.s.p. Toto ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ nepodal sa návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Treba ale zdôrazniť, že z hľadiska § 237 ods. 1 O.s.p. nie je relevantné tvrdenie dovolateľa o existencii vady uvedenej v tomto ustanovení, ale len zistenie (záver) odvolacieho súdu, že k tejto vade skutočne došlo.

Právna predchodkyňa žalovaných existenciu procesných vád konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. netvrdila a procesné vady tejto povahy v dovolacom konaní ani nevyšli najavo. Prípustnosť jej dovolania preto z týchto ustanovení nevyplýva.

Právna predchodkyňa žalovaných v dovolaní namietala, že jej v konaní bola odňatá možnosť pred súdom konať. Odňatím možnosti konať pred súdom (§ 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.) sa rozumie taký procesne nesprávny postup súdu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie procesných oprávnení účastníka konania, ktoré mu poskytuje Občiansky súdny poriadok. O procesnú vadu v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva [v zmysle § 18 O.s.p. majú účastníci v občianskom súdnom konaní rovnaké postavenie a súd je povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv - vid' napríklad právo účastníka vykonávať procesné úkony vo formách stanovených zákonom (§ 41 O.s.p.), nazerať do spisu a robiť si z neho výpisy (§ 44 O.s.p.), vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým vykonaným dôkazom (§ 123 O.s.p.), byť predvolaný na súdne pojednávanie (§ 115 O.s.p.), na to, aby mu bol rozsudok doručený do vlastných rúk (§ 158 ods. 2 O.s.p.)].

Európsky súd pre ľudské práva vydal 13. januára 2015 rozsudok vo veci Trančíková proti Slovenskej republike, v ktorom sa zaoberal aj opodstatnenosťou námietky o nemožnosti vyjadriť sa k vyjadreniu protistrany v rámci odvolacieho konania. V tomto rozsudku dospel Európsky súd pre ľudské práva k názoru, že aj keď vyjadrenie k odvolaniu neobsahuje žiadne nové skutočnosti alebo argumenty, ku ktorým by sa procesná strana už nebola vyjadrila v predchádzajúcom priebehu konania, a prípadne ide o vyjadrenie nemajúce vplyv na rozhodnutie odvolacieho súdu, musí byť druhému účastníkovi daná možnosť oboznámiť sa s ním, ak bolo formulované ako právna a skutková argumentácia.

V rozsudku sa doslovne uvádza, že „požiadavka, aby účastníci súdneho konania mali možnosť dozvedieť sa o všetkých predložených dôkazoch alebo vyjadreniach podaných v ich veci a vyjadriť sa k nim, sa vzťahuje na odvolacie konanie rovnako ako na prvostupňové konanie, a to napriek skutočnosti, že odvolanie nemusí vyvolať žiadnu novú argumentáciu“. Pokiaľ súd takúto možnosť druhej procesnej strane nevytvorí, dochádza k porušeniu práva na spravodlivé konanie, ktoré je zaručené článkom 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej aj „dohovor“).

Vychádzajúc z uvedeného bolo v preskúmvanej veci potrebné zohľadniť, že k odvolaniu právnej predchodkyne žalovaných (č. 1. 96 spisu) sa písomne vyjadrili žalobkyne podaním doručeným súdu prvého stupňa 24. októbra 2012 (č. 1. 107 spisu), právna predchodkyňa žalovaných ale nemala možnosť dozvedieť sa o tomto vyjadrení a prípadne sa k nemu aj vyjadriť, lebo súd jej toto vyjadrenie žalobkýň nedoručil. Opomenutím doručenia tohto vyjadrenia právnej predchodkyne žalovaných došlo k porušeniu jej práva na spravodlivý proces v zmysle čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a tým k odňatiu jej možnosti konať pred súdom v zmysle ustanovenia § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.

Uvedená skutočnosť, že došlo v konaní k procesnej vade podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou nemôže byť považované za správne. Z uvedeného dôvodu Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 1 O.s.p.).

Ak dôjde k zrušeniu napadnutého rozhodnutia, súd, ktorého rozhodnutie bolo zrušené, koná ďalej o veci. Pritom je právny názor súdu, ktorý rozhodoval o dovolaní, záväzný. V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.